

FUNDACJA
IM. STEFANA BATOREGO

Strategia dla granic. Przejścia na północno-wschodniej granicy Polski.

Od kilku lat coraz wyraźniej widać, że sieć przejść granicznych na północno-wschodniej granicy Polski nie spełnia stawianych jej oczekiwań. Liczba przejść na granicy z Białorusią, obwodem kaliningradzkim i Ukrainą wydaje się być niewystarczająca. A duża liczba przejść granicznych to więcej kontaktów między ludźmi, ułatwiona wymiana handlowa, zarówno na poziomie lokalnym, jak i ogólnokrajowym.

Istotę problemu dobrze obrazuje porównanie sytuacji na wschodniej i północnej granicy Polski z rozkładem przejść na granicy zachodniej i południowej, które w związku z wejściem Polski do strefy Schengen przestały w zeszłym roku funkcjonować. Na granicy Polski z Białorusią, Rosją i Ukrainą działa w chwili obecnej 31 przejść granicznych, w tym 16 przejść drogowych. Dla porównania, na granicy z samymi Niemcami funkcjonowało 41 przejść, w tym 28 przejść drogowych¹. Przy tym należy pamiętać, że granica z Niemcami ma 467 km, a więc jej długość stanowi zaledwie jedną trzecią 1185 kilometrowej granicy z Białorusią, obwodem kaliningradzkim i Ukrainą.

Sytuacja podróżnych na przejściach w ostatnich latach nie poprawiła się znacząco, pomimo wielu inwestycji i dużych nakładów na infrastrukturę graniczną, związanych z przygotowaniem do wejścia Polski do Schengen. Spełnienie przez Polskę wymagań koniecznych do dołączenia do strefy Schengen nie powinno więc oznaczać zaprzestania działań w tym zakresie. Wręcz przeciwnie, jest to dobry moment, aby popatrzeć na wschodnie i północne granice Polski długofalowo: zastanowić się, jakie przejścia i gdzie będą potrzebne w dłuższej perspektywie, spróbować stworzyć strategię rozwoju infrastruktury na granicach z Białorusią, Rosją i Ukrainą na kolejne lata.

Fundacja im. Stefana Batorego od 2001 roku zajmuje się sytuacją na polskich przejściach granicznych. W 2002 roku, jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, przeprowadziliśmy wspólnie z Helsińską Fundacją Praw Człowieka monitoring polskich przejść granicznych. Do zagadnienia powróciliśmy w roku 2007, tym razem rozszerzając zakres naszych badań poprzez włączenie w nie innych krajów, podobnie jak Polska odpowiedzialnych za przejścia na zewnętrznych granicach UE. Wniosek zarówno z pierwszych, jak i drugich badań jest podobny – należy budować nowe i modernizować istniejące przejścia.

¹ Na podstawie informacji Straży Granicznej.

Z tego względu chcielibyśmy, żeby sytuacja na granicach stała się przedmiotem szerszej dyskusji. Zależy nam, by opinia publiczna została poinformowana, jakie działania w tym zakresie są planowane i realizowane, a także abyśmy wspólnie - w gronie ekspertów i osób zainteresowanych sytuacją na granicach - zastanowili się, jakie powinny być priorytety rozwoju infrastruktury na północno-wschodniej granicy Polski. Nasze doświadczenia pokazują, że problem ten budzi duże zainteresowanie szerokich grup osób - mieszkańców terenów przygranicznych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, osób często podróżujących do krajów Europy Wschodniej w celach turystycznych i zawodowych. Należy też pamiętać, że sytuacja na przejściach granicznych wraz z polityką wizową może w znaczący sposób wpływać na relacje z krajem sąsiednim, stanowiąc istotny element polityki zagranicznej.

Kwestia przejść granicznych na granicy polsko-ukraińskiej nieuchronnie pojawia się także w kontekście przygotowań do Mistrzostw Europy w piłce nożnej w 2012 roku. Znajdujemy się więc w dobrym momencie, aby zrealizować przynajmniej część planów dotyczących modernizacji granic. Z tego względu dobrym krokiem jest przygotowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji *Program rozwoju polsko-ukraińskiej granicy państwowej w latach 2009 – 2013*. Ważne jest jednak, aby patrzeć na granice długofalowo, w perspektywie dalszej niż rok 2012 i nie ograniczać się jedynie do przejść na granicy polsko-ukraińskiej. Równie ważny jest rozwój granicy z Białorusią i Rosją.

W związku z tym warto postawić kilka podstawowych pytań dotyczących rozwoju sieci przejść granicznych w kolejnych latach. Jakie są priorytety rozwoju polskich granic? Czy w ogóle należy budować kolejne przejścia graniczne? A jeśli tak, to gdzie? Co należy zrobić, aby podnieść standardy obsługi podróżnych na polskich granicach, ale także w jaki sposób zapewnić sprawny i szybki przewóz towarów? Jak najlepiej zharmonizować rozwój infrastruktury drogowej i granicznej w Polsce i w krajach sąsiadujących? Jak do modernizacji przejść granicznych są i mogą być wykorzystywane Fundusze Europejskie? I wreszcie - w jaki sposób w planach rozwoju należy uwzględnić pomysły Komisji Europejskiej dotyczące przede wszystkim wdrażania nowoczesnych technologii i nowych systemów na przejściach granicznych? Mamy nadzieję, że spotkanie w Fundacji Batorego będzie okazją do dyskusji w gronie osób związanych z tym tematem i zastanowienia się nad powyższymi kwestiami.

Fundacja im. Stefana Batorego
styczeń 2009